

varr., consil. 62, de Regular., quod incipit, *An Franciscanus*, ubi ait, licet disputando possit aliud defendi, non tamen consulendo aut iudicando. Sed revera, si probabiliter loquendum est, nec probabiliter potest aliud defendi, quia hoc voluit Concilium addere antiquo juri, et verba ejus sunt satis expressa. Tria vero circa hoc decretum explicanda supersunt. Primum, quando incipiat hic probationis annus. Secundum, quid necessarium sit ut aliquis dicatur esse in probatione. Tertium, an hic annus debeat esse continuus et omnino integer: hæc enim tria a Concilio in prædictis verbis insinuatur.

CAPUT XII

QUANDO NOVITIATUS INCIPIAT, ET AN REGULAREM HABITUM REQUIRAT.

1. *Primum dubium circa verba Concilii Tridentini habens duo puncta.* — Primum eorum, quæ proposita sunt, videtur ab ipso Concilio declaratum in illo verbo, *post susceptum habitum*. In quo duo contineri videntur. Unum est, ante habitum susceptum non inchoari annum probationis, seu novitiatum. Aliud est, ab illo suscepto statim inchoari. Circa utrumque autem difficultates occurrunt. De primo quidem, quia magis est ingredi religionem, ut aliquis sit religiosus, quam ut sit novitius; sed ad illud prius non est necessaria susceptio habitus, sed potest aliquando fieri in proprio habitu seculari, ut expresse dicitur in c. *Constitutionem*, de Regular., in 6. Et ratio est, quia habitus non facit monachum, sed professio, c. *Porrectum*, de Regular.; ergo majori ratione poterit probatio et novitiatum fieri sine habitu religionis. Unde in c. ult. 53 dist., Gregorius dicit: *Debent in suo habitu per triennium probari*. Et in c. *Multos*, d. 54: *Probetur (inquit) prius in laico habitu constitutus*. De secundo vero etiam est dubium, quia non satis est induere habitum religionis, ut probationis annus inchoetur, tum quia si impubes ad habitum recipiatur, non statim fit proprie novitius, nec probationis annum inchoat, ut in superioribus ostensum est; tum etiam quia, licet femina, verbi gratia, suscipiat habitum monialis, et in propria domo maneat, non poterit tempus illud in probationis anno computari statim.

2. *Circa primum.* — *Opinio est aliquorum non esse de substantia novitiatum, ut fiat in habitu regulari.* — Circa priorem punctum an-

tiqua dubitatio fuit, utrum ad proprium novitiatum, quem jus requirit, requiratur habitus religionis. Et aliquorum opinio fuit, non esse de substantia novitiatum seu probationis, ut fiat in habitu regulari, sed fieri posse in habitu proprio. Ita tenet Abbas, in c. *Super eo*, de Regular., n. 7, quem sequitur Gregor. Lopez, in lib. 3, tit. 7, p. 4, glossa ultima. Cujus fundamentum est, quia nullibi hoc præcipitur, nec ex tenore regulæ, ait Panormitanus, id percipi potest. Unde supra advertimus Basilium in suis regulis nunquam de hac re expressam fecisse mentionem, quod etiam observari potest in regula Sancti Benedicti, cap. 58, ubi agens prius de anno probationis, nullam mentionem facit habitus regularis; quin potius post professionem emissam, dicit exuendum esse professum propriis vestibus, et religionis habitu induendum; et per proprias vestes manifeste intelligit sæcularem habitum, quem servandum esse dicit, ut si religiosus inconstans fuerit, illis induatur iterum, ac emittatur; favet etiam Gregorius citatis locis.

3. *Communior sententia asserit, esse de illius substantia ut fiat in proprio habitu illius religionis.* — Nihilominus communior sententia est, de substantia probationis esse ut fiat in proprio habitu illius religionis, ad quam aliquis probatur, et consequenter novitiatum non incipere, donec quis habitum induat; ita tenet glossa, in c. *Super eo*, de Regular., et in c. ult., dist. 53, ubi etiam Turrecrem., art. 2; glossa etiam in c. *Si quis incognitus*, 27, q. 2; et habetur etiam in dict. 1. Hispaniæ, et tenet Sylvester, verb. *Religio*, 5, p. 5; et Angelus, verbo *Novitius*, n. 16. Et videtur supponi in c. *Statuimus*, de Regular., ubi Pontifex statuit ut habitus professorum sit aliquo modo distinctus ab habitu novitiorum, saltem in benedictione. Ratio etiam in multis religionibus esse potest, quia probatio novitii ordinatur, ut ipse experiatur religionis austeritatem; sed magna pars hujus austeritatis solet consistere in proprio habitu religionis; ergo. Quæ ratio est optima congruentia, non tamen per se est satis conveniens seclusa lege, et præsertim non probat novitiatum non posse incipere absque habitu, si alio modo novitius vere admittatur ad probationem, quia non est necesse ut novitius experiatur singulas asperitates religionis per totum annum continuum; ergo neque erit necessarium ut per totum annum experiatur asperitatem habitus, sed sufficere ut aliquoties illum

deferat. Aliquando etiam poterit ciliis, vel aliis modis majorem asperitatem experi. Maxime ergo fundatur hæc sententia in consuetudine omnium religionum, quæ hoc observare videntur, estque optima legum interpretum. Hanc igitur censeo servandam esse in hoc casu, ut dixit etiam Antonius, in dicto c. *Super eo*.

4. *Dubium speciale, et resolutio difficultatis propositæ.* — *Declaratur intentio Concilii.* — Dubitari autem hic specialiter potest an aliquid novum circa hoc statutum sit a Concilio Tridentino per illa verba, *post susceptum habitum*; videtur enim voluisse prædictam controversiam dirimere et statuere, ut sine habitu non intelligatur probationis annus inchoari. In contrarium autem est, quia verbum illud solum videtur obiter dictum; in re autem adeo gravi, in qua et diversæ sunt Doctorum sententiæ, et jura videntur varie loqui, non est verisimile voluisse Concilium obiter et quasi aliud agens rem definire, aut novum aliquid introducere; sed expressius saltem diceret, probationis annum a susceptione habitus inchoari. Unde valde mihi verosimile est, per illa verba nihil aliud voluisse Concilium dicere, quam annum esse computandum ab eo die, in quo aliquis in religionem admittitur, ut novitius. Quia vero hæc receptio ex communi consuetudine fit per collationem habitus, ideo illam significavit Concilium per illam phrasim, *post receptum habitum*. Unde si in aliqua religione esset consuetudo recipiendi ad probationem et verum novitiatum in proprio habitu sæculari, non crederem hoc esse derogatum per Concilium, ut de nostra Societate inferius dicemus. Adde insuper, quamvis religio non habeat specialem habitum novitiis, sed in sæculari habitu eos probet, nunquam tamen fieri posse quin novitius probetur in eo habitu, quem vel regula religionis præscribit, vel ejus consuetudo habet, et hoc satis est ut verba Concilii locum habeant.

5. *Ad argumenta.* — Quapropter difficultates priori loco positæ non procedunt, quia supponunt Concilium hic specialiter statuere, ut annum probationis non incipiat ante susceptum habitum religionis, quod non concedimus, sed locutum esse ordinario modo, quia receptio ita fieri solet et debet ratione consuetudinis, per quam multi censent derogata esse jura, quæ in contrarium ibi citantur; quantum dici etiam possit, ut supra insinuatum est, ibi non esse sermonem de probatione ad

professionem, sed de probatione, quæ fieri solebat aliquando ad primam receptionem ad novitiatum. Juxta quam expositionem potius inde colligitur, receptionem ad novitiatum solitam fuisse fieri per mutationem habitus, quia ob hanc causam videtur specialiter cautum, ut in illa priori probatione habitus non mutetur. Quia vero argumentum ibi sumptum ex professione procedere potest contra prædictam consuetudinem, vel obligationem ex illa provenientem, responderi potest primo, magis esse de substantia novitiatum induere habitum novitiorum, quam sit de substantia professionis induere habitum professorum; nam in professione hoc est quid posterius. Unde sine dubio est quid accidentarium, et supponit probationem jam factam. Quapropter, licet id omittatur, vel licite, vel sine culpa, ob urgentem necessitatem, valida erit professio; at vero respectu novitiatum susceptio habitus videtur esse primum signum talis receptionis, et ideo magis videtur esse de substantia ejus. Nihilominus non nego, ubi vel ex lege, vel ex consuetudine, vel ex dispensatione fuerit aliud signum sufficiens, habitum etiam non omnino esse de substantia probationis, seu inchoationis ejus.

6. *Resolutio secundæ difficultatis initio propositæ.* — Hinc ad secundam partem difficultatis dicitur, formaliter ac præcise loquendo, annum probationis incipere ab eo puncto, in quo, et ex intentione religionis, et ex consensu novitii aliquis admittitur ad talem religionem in statu novitiorum, et ut in ea probari incipiat. Patet, quia hic est veluti quidam contractus inter religionem et futurum religiosum, per quem conveniunt in sumendo experimento de se invicem in ordine ad talem finem, et tali modo, et pro tali tempore; ergo ex eo puncto, in quo talis contractus perficitur ex mutuo consensu, et tempus designatum inchoatur, incipit probationis annus; ex natura vero talis pacti consequitur necessario supponi, ut persona ipsa, quæ recipitur, sit habilis, et in ætate convenienti ad talem probationem.

7. *Dubium circa ætatem requisitam ad inchoandum novitiatum.* — *Prima sententia.* — Dubium vero est quænam ætas requiratur ad inchoandum probationis annum; nam aliqui postulant in novitio decimum quintum annum expletum, idque supponi videtur a Concilio, sess. 25, de Regul., cap. 15, cum dicit, probationis annum post susceptum habitum inchoari; duo enim in eo capite a Concilio præ-

cipiantur. Primum, ut professio non fiat ante decimum sextum annum ætatis impletum. Secundum, ut præcedat integer annus probationis. Hinc ergo intelligitur, hunc annum debere esse non solum in ætate pubere, juxta antiquos canones, sed etiam post decimum quintum annum ætatis expletum; nam probatio debet proxime præcedere professionem, seu professio immediate subsequi, ut ex c. 16 ejusdem Concilii sumitur, et infra dicitur. Unde etiam aliqui Doctores advertunt, ubi professio usque ad decimum octavum ætatis annum danda non est, juxta c. *Quia in insulis*, de Regular., vel juxta particularia statuta alicujus religionis, annum probationis futurum esse in decimo septimo ætatis; ita Angelus, verb. *Novitius*, num. 7; Sylvest., *Religio*, 5, q. 3, et *Religio*, 2, q. 10. Cum ergo Concilium ait, *post susceptum habitum*, si absolute loquamur, videtur habere conditionem subintellectam, scilicet, in ætate legitima; quæ autem sit hæc legitima ætas, Concilium non explicat, quia de hoc non agebat; obiter tamen insinuare videtur, debere esse annum immediate ante professionem, nam probatio conjuncta et continua cum professione debet fieri.

8. *Secunda et communis sententia.* — *Declaratio Congregationis Cardinalium.* — Nihilominus annum probationis posse inchoari ante decimum quintum, et consequenter expleri ante decimum sextum, sentiunt communiter Doctores, qui post Tridentinum de hac re scripserunt; ita Navar., lib. 3 Consil., tit. de Regular., consil. 30, n. 1, in prima editione; Sorbus, in Privileg. mendic., verbo *Novitius*, notabili 4; Azor, tom. 1, lib. 12 Institut. moral., c. 4, q. 9; Henriquez, l. 13 de Excommunic., c. 40, n. 2; Lessius, lib. 2, c. 41, dubit. 7, n. 58; Sa, verbo *Religio*, n. 3; Sanchez, l. 7 de Matrim., disp. 37, n. 49; Miranda, in Manuali præl., tom. 1, q. 22, art. 3, prima concl., ad finem. Nam imprimis posse annum probationis inchoari ante decimum quintum expletum, dummodo incipiat post annos pubertatis, seu decimum quartum, probatur, quia jure antiquo poterat annus probationis inchoari ante decimum quintum annum; Concilium autem nihil circa hoc innovavit; nec item est opus ut statim expleto anno decimo sexto, novitius ad professionem admittatur, nam, licet Concilium, cap. 16, disponat, *ut finito tempore novitatus, superiores, novitios, quos habiles invenerint, ad professionem admittant, aut e monasterio ejiciant*, id tamen

intelligendum est, nisi aliquid obstet, et qui probantur, habiles tunc inveniantur, vel inhabiles e contra judicentur. Nam si vel annus decimus sextus, ab ipso Concilio omnino requisitus, non sit completus, vel alia justa et rationabilis causa occurrat professionem differendi, qualis esset, verbi gratia, si novitius morbo aliquo laboret, vel si in probatione sufficienter non satisfecerit, vel aliquid obstiterit ad rectam suorum bonorum dispositionem, quod post aliquod tempus elapsum non impediat, licite potest professio differri, et in hoc convenient non solum citati Doctores, sed etiam Congregatio Cardinalium, ad quam decretorum Concilii declaratio spectat, quæ ad illa verba Concilii, c. 16, sess. 25: *Finito autem tempore novitatus, superiores, novitios*, ita declaravit: *Hæc verba respiciunt tantum ad habiles, et ita ex licentia Sanctissimi Domini nostri, explicante hunc textum Illustrissimo Cardinali Clarevallensi, censuit congregatio dictum tempus novitatus esse arbitrium.*

9. *Resolutio ultimi dubii.* — Ultimo expediendum est aliud dubium, quod ultimo loco ponebatur, de susceptione habitus in propria domo. Nam imprimis manifestum est Concilium loqui de susceptione habitus collati ab ipsa religione; nam si quis propria voluntate seu auctoritate induat illum, illa susceptio habitus nihil ad probationem vel religionem confert, ut notant Sylvest. et Angel. supra, argum. Clement. *Eos*, de Regularibus. Ratio autem, quæ ex supradictis sumitur, est manifesta, quia novitatus et religionem et novitium respicit, et ideo ex consensu utriusque partis debet inchoari. Neque oportuit in Concilio hoc amplius explicari, quia satis per se notum erat, maxime cum dixerimus, per habitus susceptionem descripsisse Concilium primam receptionem in religione. An vero gestatio habitus novitii debeat esse intra claustrum, quod in dicta objectione etiam tangitur, non pertinet ad præsens, sed ad sequens punctum. Nam, licet supponeremus vivere intra claustrum esse necessarium ad debitum probationis modum, hoc nihil obstaret quominus receptio vel collatio habitus posset fieri extra claustrum, et, si oportuerit, in privata domo. Sive enim hoc licite, sive illicite fiat, non erit contra substantiam probationis, neque obstabit quominus inde incipiat novitatus, dummodo statim probatio in loco debito, et modo ac tempore necessario subsequatur.

CAPUT XIV.

QUENAM SINT DE SUBSTANTIA SEU NECESSITATE PROBATIONIS VEL NOVITIATUS.

1. *Secundum dubium circa verba Concilii.*

— Secundo loco exigit Concilium ut professionem emissurus, per annum *in probatione steterit*. Et hanc conditionem ut necessariam ad valorem professionis ponit. Explicandum ergo necessario est, quid sit in probatione stare. Ut autem intelligatur ratio dubitandi, supponamus in religione qualibet esse definitum modum seu ritum probandi novitios sub certo habitu, in tali loco, et habitatione separata, sub proprio magistro, et sub tali disciplina, et exercitio talium actionum. Inquirimus ergo an sit de substantia probationis, et ut impleatur verbum illud a Concilio positum, *in probatione steterit*, ut novitius per integrum annum hæc omnia servet. Et ratio dubitandi est, quia non est major ratio de una circumstantia ex dictis, quam de aliis; ergo vel omnes sunt de substantia novitatus, vel nulla; dicere autem omnes esse de substantia, scrupulosum valde, ac plane incredibile est; quis enim dicat non egisse integrum probationis annum, qualem Concilium requirit, eum, qui vel in domo novitiorum non habitavit, sed in alia cella; vel novitiorum ministeria non exereuit, etc. E converso etiam dicere, nullam talium circumstantiarum esse de substantia, involvit repugnantiam, alias posset quis esse novitius, et nihil eorum habere, quæ novitii sunt propria, quia, ablatis omnibus quæ non sunt de substantia novitatus, poterit novitatus manere.

2. *Adnotatio pro resolutione dubii propositi.* — In hac re dicendum necessario est, aliquid esse de substantia novitatus, quo ablato non poterit quis vere dici esse in probatione, ut ratio facta convincit, quæ etiam cogit ut dicamus, non omnia illa simul sumpta, quæ in novitiatu concurrere solent et debent, esse de substantia novitatus. Adde insuper, quamlibet earum circumstantiarum, sine qua probatio hæc potest esse sufficiens, ut probatio sit valida, simpliciter non esse de substantia novitatus, sive determinate sumatur, sive disjunctim, sive confuse, ut sic dicam, quia illud dicitur esse in his rebus moralibus de substantia, sine quo res esse non potest. Dico autem, *nec determinate, nec confuse*, quia posset quis cogitare, esto non sit de substantia

novitatus habitare inter novitios, vel tales actus illorum exercere, vel tale signum novitatus deferre, vel aliquid simile determinate, nihilominus de substantia illius esse confuse et indefinite aliquid horum, vel omnia simul facere. Hoc autem non ita est, tum quia substantia uniuscujusque rei pro sua capacitate et natura debet esse determinata; tum etiam quia multæ ex illis circumstantiis tales sunt, ut per se sumptæ non sufficiant ad novitatum constituendum sine quibusdam aliis; aliæ vero sunt quæ sufficiunt sine reliquis; oportet ergo utrasque designare, et in hoc consistit punctum hujus difficultatis, quæ mihi eo obscurior visa est, quo non invenio illam in terminis tractatam, quod in re morali non parum difficultatem auget.

3. *Distinctio præmittenda.* — Ut autem, prout mihi occurrit, difficultatem explicem, distinguo ulterius inter statum probationis, ut sic dicam, et actualem probationem. Hæc enim duo et secundum se facile distingui possunt, et ad rem præsentem maxime necessarium est, quia de substantia novitatus est status probationis; actualis autem probatio, vel nulla, vel parva, ut ostendam. Dicitur ergo esse in statu probationis, qui ad hoc alicubi existit, ut probet et probetur, estque idoneus et expeditus ad hunc finem; actualiter autem probatur per actiones vel passionem, per quas experimentum de persona sumitur.

4. *Assertio prima.* — Dico ergo imprimis, statum probationis seu novitatus substantialiter includere aliquid negativum, et aliquid positivum. Negativum est, quod aliquis non fecerit professionem per vota, et traditionem acceptatam in tali religione. Hoc manifestum est tum ex verbis Concilii, quod vult ut totus probationis annus professionem antecedit; tum etiam ratione physica pro capacitate materiæ, quia statim ac res pervenit ad terminum, desinit esse in via, præsertim in successivis. Unde sicut de necessitate motus est non pervenisse ad terminum, ita de substantia novitatus non emisit professionem; comparato enim fine desinit inquisitio, et formato judicio cessat consultatio; probatio autem ordinatur ad professionem ut ad finem, et est veluti inquisitio ad judicandum de futura professione; ergo statui probationis directe repugnat, professionem esse factam. Et ideo vel talis professio nulla est, ut nunc post Concilium Tridentinum, vel quando erat valida, interveniente renuntiatione, eo ipso cessabat probationis status.